Bendrojo Teismo (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. gegužės 12 d.*

„Finansinė parama — Tyrimas — 7-oji bendroji mokslo tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos programa (2007–2013 m.) — Projektas eDIGIREGION — Komisijos sprendimas neleisti įmonei dalyvauti projekte — Ieškinys dėl panaikinimo — Terminas ieškiniui pareikšti — Termino eigos pradžia — Nepriimtinumas — Deliktinė atsakomybė — Neturtinė žala — Pakankamai akivaizdus teisės normos, suteikiančios teisių privatiems asmenims, pažeidimas“

Byloje T-468/14

Holistic Innovation Institute, SLU, įsteigta Posuelo de Alarkone (Ispanija), iš pradžių atstovaujama advokato R. Muñiz García, vėliau advokatės J. Marín López,

ieškovė,

prieš

Europos Komisiją, atstovaujamą R. Lyal, padedamo advokato J. Rivas Andrés,

atsakovę,

dėl, pirma, SESV 263 straipsniu pagrįsto prašymo panaikinti 2014 m. kovo 13 d. Komisijos sprendimą ARES (2014) 710158 dėl atsisakymo leisti ieškovei dalyvauti projekte eDIGIREGION ir, antra, dėl SESV 268 straipsniu pagrįsto prašymo atlyginti 3 055 000 EUR dydžio, neskaitant sukauptų palūkanų, žalą, kurią ieškovė tariamai patyrė priėmus šį sprendimą, taip pat subsidiariai – dėl prašymo paskirti ekspertą patirtai žalai įvertinti

BENDRASIS TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas S. Frimodt Nielsen, teisėjai F. Dehousse (pranešėjas) ir A. M. Collins,

posėdžio sekretorius J. Palacio González, vyriausiasis administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. sausio 14 d. posėdžiui,

priima šį

* Proceso kalba: ispanų.

Sprendimą

Ginčo aplinkybės

1 Ieškovė *Holistic Innovation Institute, SLU* yra Ispanijos bendrovė, įsteigta 2011 m. birželį, vykdanti pagrindinę veiklą telekomunikacijų, mokslo tyrimų ir technologijų plėtros srityse ir teikianti konsultavimo telekomunikacijų, mokslo tyrimų ir inovacijų srityse paslaugas. Jos teisinis atstovas ir vienintelis administratorius anksčiau buvo bendrovės R., kuri 2012 m. vasarį savanoriškai likviduota, prezidentas ir administratorius.

2 Laikotarpiu nuo 2012 ir 2013 m. ieškovė kartu su penkiolika kitų įmonių ir regioninių subjektų sudarė konsorciumą, kuris pateikė pasiūlymą dėl dalyvavimo projekte eDIGIREGION (*Realising Digital Agenda Through Transnational Cooperation Between Regions*).

3 Šiuo projektu, pasitelkus tarptautinį regionų bendradarbiavimą, siekiama įgyvendinti skaitmeninę darbotvarkę. Jis buvo inicijuotas Europos Bendrijų Komisijos įgyvendinant 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą Nr. 1982/2006/EB dėl Europos bendrijos moksl[o] tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos septintosios bendrosios programos (2007–2013 m.) (OL L 412, 2006, p. 1). Buvo numatytas 36 mėnesių trukmės projekto eDIGIREGION įgyvendinimo laikotarpis, o Europos Sąjungos finansinis indėlis sudarė daugiausia 2 999 971 EUR.

4 Kadangi atlikus pirmą konsorciumo Komisijai pateikto pasiūlymo vertinimą jam iš viso buvo skirta 13 balų iš 15, 2013 m. vasarį pradėtos derybos su Komisija.

5 2013 m. vasarį Komisija gavo papildomos informacijos, pirmiausia susijusios su įmonėje R. įvykdyto audito rezultatais, su ieškovės ir bendrovės R. panašumais, taip pat su kitais aspektais, susijusiais su ieškovės veiklos ir finansiniais pajėgumais.

6 2013 m. gegužės 28 ir 29 d., birželio 12 ir 19 d. ir liepos 2 d. elektroniniais laiškais Komisija ieškovės prašė informacijos dėl duomenų, susijusių su finansiniais ir veiklos, ypač personalo, pajėgumais. Ieškovės atstovas atsakė 2013 m. gegužės 29 d. ir tų pačių metų birželio 4, 13 ir 19 d. elektroniniais laiškais.

7 Raštu be nurodytos datos, kuris, kaip matyti iš bylos medžiagos, buvo parengtas 2013 m. rugsėjo 20 d., Komisija ieškovei nurodė atlikti išsamų savo veiklos ir finansinių pajėgumų vertinimą ir padarė išvadą, jog ieškovė neįrodė savo pajėgumo vykdyti projekto pasiūlyme nurodytas užduotis. Komisija nusprendė neleisti ieškovei dalyvauti projekte eDIGIREGION.

8 2013 m. rugsėjo 30 d. raštu ieškovė Komisijai patvirtino gavusi raštą, kuriuo buvo informuota apie atsisakymą leisti jai dalyvauti projekte eDIGIREGION. Ji ginčijo šį atsisakymą ir nurodė esanti pasirengusi pateikti duomenis, reikalingus siekiant įrodyti savo veiklos ir finansinius pajėgumus, taip pat paprašė Komisijos persvarstyti savo vertinimą.

9 2013 m. spalio 15 d. raštu Komisija patvirtino gavusi šį prieštaravimą ir nurodė, kad 2013 m. lapkritį ieškovė gaus atsakymą.

10 2013 m. spalio ir lapkričio mėn. ieškovės atstovas ir Komisija bei projekto eDIGIREGION koordinatorius pasikeitė elektroniniais laiškais. Savo 2013 m. lapkričio 29 d. rašte Komisija ieškovei nurodė, kad ji nei tyčia vilkino derybas, nei atskleidė konfidencialią informaciją, nei darė kokį nors spaudimą tretiesiems asmenims, dėl ko ieškovei nebuvo leista dalyvauti projekte. Komisija ieškovei patvirtino, kad iš naujo vertino informaciją, kuria rėmėsi priimdama sprendimą neleisti jai dalyvauti

projekte eDIGIREGION, ir nurodė, kad jei remiantis šiuo nauju vertinimu bus padarytos palankios išvados, ji nedraus ieškovei vėl prisijungti prie konsorciumo. Komisija vis dėlto ją informavo, kad pradėjus šį naują vertinimą nebuvo galima sustabdyti derybų.

11 2013 m. gruodžio 20 d. laiške išsamiai argumentuodama Komisija patvirtino savo vertinimą, kad ieškovei turėjo būti atsisakyta leisti dalyvauti projekte eDIGIREGION, nes ji neturėjo pakankamų vadybinių ir administracinių gebėjimų, sudarė klaidingą įspūdį apie savo techninius ir mokslo pajėgumus ir menkai tegalėjo prisidėti prie bendro finansavimo.

12 2014 m. sausio 14 d. ieškovė už mokslo tyrimus, mokslą ir inovacijas atsakingam Komisijos nariui išsiuntė laišką, prie jo pridėjo priedą su savo argumentais, kuriuos pateikė atakydama į 2013 m. gruodžio 20 d. Komisijos argumentus.

13 2014 m. kovo 13 d. registruotu laišku su gavimo patvirtinimu, gautu 2014 m. kovo 21 d., prie kurio buvo pridėtas priedas su atsakymu į išsamius ieškovės argumentus, Komisija informavo ieškovę, kad patvirtino savo anksčiau 2013 m. gruodžio 30 d. padarytas išvadas, jog jos sprendimas neleisti dalyvauti projekte nuo šiol bus galutinis, taigi, ieškovė turi teisę per du mėnesius nuo pranešimo apie šį raštą pareikšti ieškinį Bendrajame Teisme pagal SESV 263 straipsnį. Ji patikslino, kad laukiant ieškovės atsakymų į šį raštą terminas ieškiniui pareikšti negalėjo būti sustabdytas.

14 2014 m. balandžio 2 d. ieškovė informavo Komisiją, kad mano, jog jos vertinimas klaidingas ir kad ketina apskųsti jį teisme.

15 2014 m. gegužės 12 d. Komisija atsakė ieškovei, kad jos motyvai dėl atsisakymo leisti jai dalyvauti projekte buvo nurodyti anksčiau, ir, kadangi nebuvo nurodyta jokia nauja aplinkybė, ji neturėjo pateikti jokių kitų komentarų.

16 Susitarimas dėl subsidijos buvo pasirašytas be ieškovės 2014 m. kovo 28 d.

Procesas ir šalių reikalavimai

17 Ieškovė pareiškė šį ieškinį, jį Bendrojo Teismo kanceliarija gavo 2003 m. birželio 14 d.

18 Remdamasis teisėjo pranešėjo pranešimu Bendrasis Teismas (šeštoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį. Taikydamas Procedūros reglamento 89 straipsnyje numatytas proceso organizavimo priemones Bendrasis Teismas paprašė šalių raštu atsakyti į klausimą dėl ieškinio dėl žalos atlyginimo priimtinumo. Šalys šį prašymą patenkino per nustatytą terminą.

19 2016 m. sausio 14 d. posėdyje buvo išklausytos šalių nuomonės ir jų atsakymai į Bendrojo Teismo žodžiu pateiktus klausimus.

20 Ieškovė Bendrojo Teismo prašo:

— panaikinti Komisijos sprendimą neleisti jai dalyvauti projekte eDIGIREGION,

— nurodyti atlikti teisminę ekspertizę ir paskirti ekspertą patirtai ekonominei žalai įvertinti,

— surinkti tam tikrų projekto koordinatorių liudijimus,

— priteisti iš Komisijos sumokėti 3 055 00 EUR žalos atlyginimą, neskaitant sukauptų palūkanų, arba subsidiariai – sumokėti teismo eksperto nustatytą sumą,

— paskelbti Bendrojo Teismo sprendimą, kuris bus priimtas, specializuotuose žiniasklaidos priemonėse arba bent jau tam tikruose Komisijos biuleteniuose,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

21 Komisija Bendrojo Teismo prašo:

— pripažinti ieškinį nepriimtinu arba, nepatenkinus šio reikalavimo, atmesti jį kaip nepagrįstą,

— atmesti prašymą atlyginti žalą kaip nepagrįstą,

— priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

Dėl ieškinio dėl panaikinimo

22 Komisija teigia, kad ieškinys dėl panaikinimo pareikštas pavėluotai, todėl nepriimtinas. Ji teigia, kad apie skundžiamą sprendimą buvo pranešta 2014 m. kovo 21 d. ir kad ieškinys pareikštas ne anksčiau kaip 2014 m. birželio 24 d., t. y. pasibaigus terminui ieškiniui pareikšti. Savo triplike ji priduria, kad skundžiamas sprendimas sukelia teisinių pasekmių nuo pranešimo adresatui, nesant būtinybės jį paskelbti. Be to, skaitmeniniu būdu pasirašytas ieškinio originalas buvo išsiųstas 2014 m. gegužės 20 d. elektroniniu laišku, nors procesinius dokumentus elektroniniu būdu buvo galima pateikti tik per *e-Curia*. Taip pat pasirašytas ieškinio originalas Bendrojo Teismo kanceliarijoje buvo gautas tik birželio 14 d., t. y. praėjus papildomam dešimties dienų terminui, numatytam 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 43 straipsnio 6 dalyje.

23 Ieškovė teigia, kad ieškinys priimtinas. Ji teigia, kad terminas ieškiniui pareikšti pradedamas skaičiuoti nuo skundžiamo sprendimo paskelbimo ir kad atsiliepime į ieškinį nekalbama apie jokią paskelbimo datą. Ji taip pat teigia, kad ieškinys, pasirašytas naudojant skaitmeninį sertifikatą, buvo pateiktas per terminą ieškiniui pareikšti ir, beje, prieš paskelbiant skundžiamą sprendimą. Ji priduria, kad buvo laikomasi Bendrojo Teismo nurodyto termino ištaisyti ieškinio klaidas. Teismo posėdyje ji nurodė būtinybę gerbti teisę į veiksmingą teisminę gynybą ir atsižvelgti į atleistinos klaidos buvimą.

24 Primintina, kad pagal SESV 263 straipsnio šeštą pastraipą ieškinys dėl panaikinimo pareiškiamas per du mėnesius nuo ginčijamo akto paskelbimo arba nuo pranešimo apie jį ieškovui dienos arba, jei to nebuvo padaryta, nuo tos dienos, kai ieškovas apie jį sužinojo. Iš SESV 297 straipsnio 2 dalies trečios pastraipos taip pat matyti, kad apie sprendimus, kuriuose nurodomi jų adresatai, kaip tai yra šioje byloje, pranešama tiems adresatams ir jie įsigalioja nuo tokio pranešimo momento. Be to, pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalį šis terminas dėl nuotolių pratęsiamas dešimčiai dienų.

25 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką terminas ieškiniui pareikšti yra imperatyvus, nustatytas siekiant užtikrinti teisinių situacijų aiškumą ir saugumą ir išvengti bet kokios diskriminacijos ar savivalės vykdant teisingumą, ir Sąjungos teismas turi savo iniciatyva patikrinti, ar jo buvo laikytasi (1997 m. sausio 23 d. Sprendimo *Coen*, C-246/95, EU:C:1997:33, 21 punktas; 2012 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Evropaïki Dynamiki / Komisiją*, T-167/10, nepaskelbto Rink., EU:T:2012:651, 37 punktas).

26 Šioje byloje Komisija skundžiamą sprendimą pateikė ieškovei 2014 m. kovo 13 d. registruotu laišku su gavimo patvirtinimu. Neginčijama, kad ieškovė jį gavo 2014 m. kovo 21 d. Be to, šiame laiške patikslinta, kad sprendimas neleisti ieškovei dalyvauti projekte eDIGIREGION buvo galutinis ir pagal

SESV 263 straipsnį ji galėjo pareikšti ieškinį Bendrajame Teisme per du mėnesius nuo pranešimo apie nagrinėjamą laišką dienos. Šiame laiške buvo nurodyta, kad remiantis ieškovės atsakymais terminas ieškiniui pareikšti negalėjo būti sustabdytas.

27 Taigi, priešingai, nei teigia ieškovė savo dublike, skundžiamas sprendimas neturėjo būti paskelbtas ir, atsižvelgiant į terminą dėl atstumo, terminas ieškiniui pareikšti pasibaigė 2014 m. birželio 2 d.

28 Ieškovė iš tiesų ieškinį išsiuntė 2014 m. gegužės 20 d. elektroniniu laišku. Nepaisant to, pažymėtina, kad pagal 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 43 straipsnio 6 dalį nustatytų procesinių terminų atžvilgiu pateikimo diena laikoma ta diena, kurią pasirašyto procesinio dokumento originalo kopija gaunama Bendrojo Teismo kanceliarijoje telefaksu arba elektroniniu paštu, tik jeigu ne vėliau kaip per dešimt dienų po faksimilės arba elektrinio laiško gavimo Teismo kanceliarijai pateikiamas pasirašytas dokumento originalas.

29 Pasirašytas ieškinio originalas Bendrojo Teismo kanceliarijai buvo pateiktas 2014 m. birželio 6 d., t. y. pasibaigus 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 43 straipsnio 6 dalyje numatytam dešimties dienų terminui.

30 Be to, ant šio originalo nebuvo ieškovės advokato parašo, tik ieškovės parašas ir jos advokato parašo kopija.

31 Reikia priminti, kad ieškinio originalo, kuris būtų pasirašytas ranka įgalioto advokato, nepateikimas nėra formalus trūkumas, kurį būtų galima ištaisyti pagal Procedūros reglamento 44 straipsnio 6 dalį. Todėl šį reikalavimą reikia laikyti esminiu formos reikalavimu, kurio būtina griežtai laikytis, o jo nesilaikymas lemia ieškinio nepriimtinumą pasibaigus procesiniams terminams (2011 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Bell & Ross / VRDT*, C-426/10 P, EU:C:2011:612, 42 punktas; 2012 m. rugsėjo 21 d. Nutarties *Noscira / VRDT*, C-69/12 P, nepaskelbtos Rink., EU:C:2012:589, 22 ir 23 punktai ir 2007 m. gegužės 23 d. Sprendimo *Parlamentas / Eistrup*, T-223/06 P, EU:T:2007:153, 48 ir 51 punktai).

32 Ieškovės argumentas, pagrįstas atleistina klaida, padaryta remiantis tuo, kad pagal Ispanijos teisę advokato parašo trūkumas gali būti ištaisytas, atmestinas. Iš tiesų atleistinos klaidos sąvoka turi būti aiškinama griežtai ir gali būti susijusi tik su ypatingomis aplinkybėmis (2011 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Bell & Ross / VRDT*, C-426/10 P, EU:C:2011:612, 47 punktas). Taigi, atsakomybė rengti, prižiūrėti ir tikrinti teismo kanceliarijai teiktinus procesinius dokumentus tenka atitinkamos šalies advokatui, ir šioje byloje ieškovės nacionaline teise grindžiami argumentai neleidžia daryti išvados, kad buvo ypatingų aplinkybių, kaip tai suprantama pagal taikytiną teismo praktiką.

33 Be to, tai, kad ant ieškinio trūksta advokato parašo ir to negalima ištaisyti pagal Sąjungos teisę (žr. 31 punktą), nepaneigia teisės į veiksmingą teisminę gynybą. Iš tiesų griežtas šių procesinių taisyklių taikymas atitinka reikalavimą užtikinti teisinį saugumą ir būtinybę vengti bet kokios diskriminacijos ar savivalės vykdant teisingumą. Nors ieškinių pareiškimo sąlygos ir jų terminai apriboja teisę susipažinti su Bendrojo Teismo turimais dokumentais, šis apribojimais nesudaro esminio pagrindinės teisės į veiksmingą teisminę gynybą pažeidimo, nes nagrinėjamos taisyklės yra aiškios ir nekelia ypatingų aiškinimo sunkumų (šiuo klausimu žr. 2012 m. rugsėjo 21 d. Nutarties *Noscira / VRDT*, C-69/12 P, nepaskelbtos Rink., EU:C:2012:589, 33–35 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

34 Darytina išvada, kad nebuvo laikomasi 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 43 straipsnio 6 dalyje nustatytų sąlygų ir negali būti laikoma, jog ieškovės 2014 m. gegužės 20 d. išsiųstas ieškinys buvo pateiktas tinkamai.

35 Be to, ieškovė teigia pareiškusi ieškinį, pasirašytą naudojant skaitmeninį sertifikatą, per ieškiniui pareikšti nustatytą terminą. Vis dėlto, per *e-Curia* 2014 m. birželio 24 d. pareikštas ieškinys yra taip pat pavėluotas, nes terminas baigėsi 2014 m. birželio 2 d.

36 Darytina išvada, kad ieškinys dėl panaikinimo atmestinas kaip nepriimtinas, nesant poreikio nagrinėti ieškovės argumentų dėl ginčo esmės.

Dėl ieškinio dėl žalos atlyginimo

37 Pirma, ieškovė teigia, kad skundžiamas sprendimas sudaro pažeidimą ir jai sukelia sunkių ekonominių pasekmių. Ji nurodo prarastas pajamas, susijusias su projektu eDIGIREGION ir kitais projektais, ir pažymi neigiamą poveikį instituciniams klientams, taip pat jos konkurencingumui. Ji savo žalą vertina 3 055 000 EUR ir taip pat prašo paskirti ekspertą ekonominei žalai įvertinti. Antra, ji nurodo žalą, kurią patyrė dėl Komisijos „juodinimo“, pakenkusio jos patikimumui, ir dėl to prašo paskelbti Bendrojo Teismo sprendimą ir apie jį pranešti.

38 Paklausta Bendrajame Teisme dėl ieškinio dėl žalos atlyginimo priimtinumo ieškovė pažymi, kad Komisija nepareiškė prieštaravimo dėl ieškinio priimtinumo, ir teigia, kad jis priimtinas.

39 Komisija ginčija šiuos argumentus ir, atsakydama į Bendrojo Teismo klausimą, teigia, kad ieškinys dėl žalos atlyginimo nepriimtinas.

40 Primintina, kad pagal SESV 340 straipsnio antrą pastraipą deliktinės atsakomybės atveju Sąjunga pagal bendrus valstybių narių įstatymams būdingus principus atlygina bet kokią žalą, kurią eidami savo pareigas padaro jos institucijos ar tarnautojai.

41 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką Sąjungos deliktinė atsakomybė už jos įstaigų neteisėtus veiksmus pagal minėtą nuostatą kyla, jeigu tenkinamos visos sąlygos, t. y. veiksmų, kuriais kaltinamos institucijos, neteisėtumas, žalos realumas ir priežastinio ryšio tarp veiksmų, kuriais kaltinama, ir nurodytos žalos buvimas (1982 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Oleifici Mediterranei / EEB*, 26/81, EU:C:1982:318, 16 punktas; 2008 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *FIAMM ir kt. / Taryba ir Komisija*, C-120/06 P ir C-121/06 P, EU:C:2008:476, 106 ir 164–166 punktai ir 2014 m. spalio 16 d. Sprendimo *Evropaïki Dynamiki / Komisija*, T-297/12, nepaskelbto Rink., EU:T:2014:888, 28 punktas). Be to, dėl sąlygos, susijusios su neteisėtais veiksmais, kuriais kaltinama atitinkama institucija, pagal teismo praktiką reikalaujama nustatyti pakankamai rimtą teisės normos, kuria siekiama suteikti teisių privatiems asmenims, pažeidimą. Lemiamas kriterijus nustatant, kad pažeidimas yra pakankamai rimtas, yra tas, ar atitinkama Sąjungos institucija arba įstaiga akivaizdžiai ir rimtai peržengė savo diskrecijos ribas (šiuo klausimu žr. 2000 m. liepos 4 d. Sprendimo *Bergaderm ir Goupil / Komisija*, C-352/98 P, EU:C:2000:361, 42–44 punktus; 2005 m. kovo 17 d. Sprendimo *AFCon Management Consultants ir kt. / Komisija*, T-160/03, EU:T:2005:107, 93 punktas ir 2014 m. spalio 16 d. Sprendimo *Evropaïki Dynamiki / Komisija*, T-297/12, nepaskelbto Rink., EU:T:2014:888, 29 punktas).

42 Dėl sąlygos, susijusios su žalos realumu, pažymėtina, kad Sąjungos atsakomybė gali kilti tik tuomet, jeigu ieškovas iš tiesų patyrė realios ir apibrėžtos žalos, kurią jis turi įrodyti (žr. 2014 m. spalio 14 d. Sprendimo *Giordano / Komisija*, C-611/12 P, Rink., EU:C:2014:2282, 36 punktą ir 2014 m. spalio 16 d. Sprendimo *Evropaïki Dynamiki / Komisija*, T-297/12, nepaskelbto Rink., EU:T:2014:888, 30 punktą).

43 Kalbant apie sąlygą dėl priežastinio ryšio tarp nurodytų veiksmų ir patirtos žalos egzistavimo, pažymėtina, kad iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad patirta žala turi pakankamai tiesiogiai atsirasti dėl nurodytų veiksmų, ir šie turi būti lemiama žalos priežastis, o tai įrodyti privalo ieškovė (1992 m. sausio 30 d. Sprendimo *Finsider ir kt. / Komisija*, C-363/88 ir C-364/88, EU:C:1992:44, 25 punktas; 2011 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Evropaïki Dynamiki / EIB*, T-461/08, EU:T:2011:494, 209 punktas).

44 Jei netenkinama viena iš trijų Sąjungos deliktinės atsakomybės sąlygų, reikalavimai dėl žalos atlyginimo turi būti atmesti ir nereikia nagrinėti, ar įvykdytos kitos dvi sąlygos (2014 m. spalio 16 d. Sprendimo *Evropaïki Dynamiki / Komisija*, T-297/12, nepaskelbto Rink., EU:T:2014:888, 33 punktas; taip pat žr. 1994 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *KYDEP / Taryba ir Komisija*, C-146/91, EU:C:1994:329, 81 punktą).

45 Taip pat primintina, kad pagal teismo praktiką ieškinys dėl žalos atlyginimo, pagrįstas SESV 340 straipsnio antra pastraipa, yra savarankiška teisių gynybos priemonė Sąjungos teisės teisių gynimo priemonių sistemoje, todėl prašymo dėl panaikinimo nepriimtinumas savaime nereiškia prašymo dėl žalos atlyginimo nepriimtinumo (1995 m. kovo mėn. 15 d. Sprendimo *COBRECAF ir kt. / Komisija*, T-514/93, EU:T:1995:49, 58 punktas ir 2002 m. spalio 17 d. Sprendimo *Astipesca / Komisija*, T-180/00, EU:T:2002:249, 139 punktas).

46 Vis dėlto, nors šalis gali pareikšti ieškinį dėl atsakomybės ir jokie teisės aktai neįpareigoja jos siekti neteisėto akto, sukėlusio jai žalos, panaikinimo, ji negali šitaip apeiti su tuo pačiu neteisėtumu susijusio prašymo, kuriuo siekiama to paties piniginio rezultato, nepriimtinumo (1995 m. spalio 26 d. Sprendimo *Pevasa ir Inpesca / Komisija*, C-199/94 P ir C-200/94 P, EU:C:1995:360, 27 punktas).

47 Taigi, ieškinys dėl žalos atlyginimo turi būti pripažintas nepriimtinu, kai juo iš tikrųjų siekiama, kad individualus ir galutinis sprendimas būtų atšauktas, ir tuo atveju, jeigu toks ieškinys būtų patenkintas, būtų panaikintos šio sprendimo teisinės pasekmės (šiuo klausimu žr. 1987 m. sausio 15 d. Sprendimo *Krohn Import-Export / Komisija*, 175/84, EU:C:1987:8, 32 ir 33 punktus; 1995 m. kovo 15 d. Sprendimo *COBRECAF ir kt. / Komisija*, T-514/93, EU:T:1995:49, 58 ir 59 punktus ir 2002 m. spalio 17 d. Sprendimo *Astipesca / Komisija*, T-180/00, EU:T:2002:249, 140 punktą). Taip yra tuomet, kai ieškovė, pateikdama prašymą dėl žalos atlyginimo, juo siekia to paties rezultato, kuris būtų leidęs jai laimėti bylą pagal ieškinį dėl skundžiamo sprendimo panaikinimo, jeigu jis būtų buvęs pareikštas laiku (šiuo klausimu žr. 2010 m. spalio 4 d. Nutarties *Ivanov / Komisija*, C-532/09 P, nepaskelbtos Rink., EU:C:2010:577, 24 punktą).

48 Be to, ieškinys dėl žalos atlyginimo taip pat gali panaikinti galutinio sprendimo teisines pasekmes, kai ieškovė siekia gauti didesnės naudos, bet įskaitant ir tą, kurią gautų panaikinus sprendimą dėl panaikinimo. Darant tokią prielaidą, vis dėlto būtina konstatuoti, kad ieškinys dėl žalos atlyginimo ir ieškinys dėl panaikinimo yra glaudžiai susiję, kad būtų galima daryti išvadą dėl pirmojo ieškinio nepriimtinumo (2011 m. gegužės 24 d. Sprendimo *Power-One Italy / Komisija*, T-489/08, nepaskelbto Rink., EU:T:2011:238, 46 punktas).

49 Pridurtina, kad teismas reikalavimų atlyginti žalą priimtinumo klausimą gali nagrinėti savo iniciatyva, jeigu jis susijęs su viešąja tvarka (2002 m. spalio 17 d. Sprendimo *Astipesca / Komisija*, T-180/00, EU:T:2002:249, 139 punktas).

50 Atsižvelgiant į šias pastabas reikia išnagrinėti ieškovės argumentus, susijusius su ekonomine ir neturtine žala.

Dėl ekonominės žalos

51 Ieškovė teigia, kad jos patirtą ekonominę žalą sudaro trys skirtingos dalys.

52 Pirma, ji prašo atlyginti 438 165 EUR sumą, kuri atitinka prarastą subsidiją projektui eDIGIREGION.

53 Konstatuotina, kad šiuo prašymu siekiama gauti sumą, visiškai atitinkančią su teisėmis, kurias ji prarado dėl skundžiamo sprendimo, susijusią sumą. Taigi minėtu prašymu netiesiogiai siekiama panaikinti individualų sprendimą, kuriuo buvo atsisakyta jai leisti dalyvauti projekte, ir siekiama to paties rezultato kaip ir ieškiniu dėl panaikinimo.

54 Tačiau ieškinys dėl sprendimo neleisti ieškovei dalyvauti projekte eDIGIREGION panaikinimo buvo pripažintas nepriimtinu (šio sprendimo 36 punktas), ir šis sprendimas tapo galutinis.

55 Taigi, prašymas dėl žalos, susijusios su 438 165 eurų dydžio subsidijos minėtam projektui praradimu, atlyginimo yra nepriimtinas remiantis 46 ir 47 punktuose nurodyta teismo praktika.

56 Antra, ieškovė iš esmės teigia, kad patyrė žalą, susijusią su 2014, 2015 ir 2016 metais planuotų išteklių praradimu, o jos dydis už kiekvienus iš šių trejų metų yra 146 055 EUR. Savo dublike ji nurodo žalą, kurią sudaro papildoma nauda, kurią ji būtų gavusi iš projekto, ir sumą, kuri yra didesnė už nurodytąją jos biudžete, taip pat žalą, padarytą pakenkiant jos būsimam konkurencingumui ir tinkamai neįvertinus jos žinių.

57 Taigi, šiuo prašymu taip pat siekiama atgauti sumą, kurios ji negavo priėmus skundžiamą sprendimą. Iš tiesų šiuo prašymu ieškovė siekia, kad būtų atkurta jos finansinė padėtis, kurią, kaip pati teigia, ji turėjo prieš priimant sprendimą neleisti jai dalyvauti projekte. Taigi prašymas, kuriuo siekiama šių sumų išmokėjimo, yra glaudžiai, kaip tai suprantama pagal 48 punkte minėtą praktiką, susijęs su sprendimo neleisti jai dalyvauti projekte panaikinimu. Taigi toks prašymas yra nepriimtinas.

58 Be to, nors šis ryšys su ieškiniu dėl panaikinimo nelaikomas pakankamai glaudžiu, kad prašymas dėl žalos, patirtos praradus planuotus išteklius, atlyginimo būtų pripažintas nepriimtinu, šis prašymas bet kuriuo atveju turi būti atmestas kaip nepagrįstas. Iš tiesų finansiniai duomenys, kurie buvo nurodyti, kiek tai susiję su planuotų išteklių praradimu 2014, 2015 ir 2016 metais, niekaip nėra pagrįsti. Be to, Sąjungos atsakomybė gali kilti tik tuomet, jeigu ieškovė iš tiesų patyrė realią ir apibrėžtą žalą, kurią ji turi įrodyti pagal šio sprendimo 42 punkte nurodytą teismo praktiką. Taigi nurodyti planai neįrodo, kad buvo padaryta reali ir apibrėžta žala, kaip tai suprantama pagal teismo praktiką. Tas pat pasakytina apie žalą, kuri atsirado dėl neigiamo poveikio ieškovės būsimam konkurencingumui ir tinkamo jos žinių neįvertinimo.

59 Taigi šis reikalavimas yra nepriimtinas ir bet kuriuo atveju nepagrįstas.

60 Trečia, dėl pajamų, susijusių su kitais projektais, o ne su projektu eDIGIREGION, praradimo ieškovė nurodo projektus INACHUS ir ZONeSEC. Ji nurodo tiek sumas, susijusias su pačiais projektais, t. y. 359 500 EUR dydžio subsidijas projektui INACHUS ir 421 750 EUR dydžio subsidiją projektui ZONeSEC, tiek sumas, kurios atitinka 2014–2017 m. laikotarpiu planuotus išteklius.

61 Tačiau pažymėtina, kad ieškovės nurodyti skaičiai niekaip nepagrįsti. Be to, 2014 m. kovo 13 d. sprendimas netaikomas nurodytiems projektams. Iš tiesų jis taikomas tik projektui eDIGIREGION, taip pat Komisija jame aiškiai nurodė, kad neketino priimti tarpinio sprendimo dėl kitų projekto, kuriame dalyvavo ieškovė, pasiūlymų.

62 Todėl priežastinis ryšys tarp Komisijos veiksmų, įskaitant 2014 m. kovo 13 d. sprendimo priėmimą, ir galimai šiems projektams padarytos žalos nebuvo įrodytas.

63 Taigi šis reikalavimas, susijęs su kitais projektais, taip pat turi būti atmestas.

64 Darytina išvada, kad reikalavimas atlyginti ieškovei padarytą ekonominę žalą turi būti visiškai atmestas.

Dėl neturtinės žalos

65 Pirmiausia iš ieškovės raštų matyti, kad ji teigia, jog dėl Komisijos veiksmų, kuriuos ji laiko „juodinančiais“ ir kurie pakenkė jos patikimumui bei reputacijai, ji patyrė neturtinės žalos. Ji taip pat teigia, kad darydama spaudimą Komisija vilkino derybų procedūras, kad ją, kaip nepageidaujamą

europinių projektų dalyvę, sumenkintų. Siekdama žalos atlyginimo ji prašo tam tikruose Komisijos biuleteniuose paskelbti Bendrojo Teismo sprendimą ir apie jį pranešti konsorciumo, kuriame ji dalyvavo ir kurio projektai buvo sustabdyti arba vilkinami, nariams.

66 Pažymėtina, kad šis prašymas, jei būtų patenkintas, nebūtų galėjęs panaikinti skundžiamo sprendimo teisinių pasekmių. Iš tiesų juo nesiekiama to paties rezultato, kurį ieškovė būtų gavusi, jei būtų laimėjusi bylą pagal ieškinį dėl skundžiamo sprendimo panaikinimo, jei šis būtų buvęs pareikštas laiku. Taigi, šis prašymas yra priimtinas atsižvelgiant į šio sprendimo 46–48 punktuose nurodytą teismo praktiką.

67 Be to, grįsdama savo argumentus ieškovė teigia, kad Komisijos pareigūnai, siekdami neleisti jai dalyvauti europiniuose mokslo tyrimų projektuose, darė spaudimą. Ji konkrečiai nurodo, kad jos konfliktas su Komisija, susijęs su projektu eDIGIREGION, daro poveikį dviem projektams, būtent projektams ZONeSEC ir INACHUS, kuriuose Komisija informavo kitus projekto dalyvius apie jos problemas, susijusias su dalyvavimu europiniuose projektuose. Siekdama pagrįsti šiuos teiginius, ieškovė susirašinėjo elektroniniais laiškais.

68 Šiuo atveju šiuos argumentus reikia atmesti.

69 Pirma, kalbant apie elektroninius laiškus, susijusius su projektais ZONeSEC ir INACHUS, pažymėtina, kad ieškovė aiškiai nenurodė, kuri teisės norma, suteikianti fiziniams asmenims teisių, buvo pažeista šiuo atveju. Ji taip pat neįrodė, kad Komisijos veiksmai buvo neteisėti ir sudarė pakankamai akivaizdų tokios teisės normos pažeidimą.

70 Šiuo klausimu 2013 m. rugsėjo 12 d. elektroniniame laiške, išsiųstame ieškovės akcininkui S, projekto INACHUS koordinatorius nurodė Komisijos komentarus, kurie buvo svarbūs ieškovei ir turėjo būti nedelsiant aptarti. Tačiau nebuvo pateikta jokios informacijos dėl šių komentarų turinio. Be to, atsakomuoju 2013 m. rugsėjo 17 d. elektroniniu laišku ieškovė išsiuntė savo organizacinės struktūros aprašymą. Visiškai įmanoma, kad Komisijos komentarai, kuriuos reikia aptarti, yra konkrečiai susiję su šiuo visiškai techniniu klausimu.

71 Be to, vykdant projektą ZONeSEC pati ieškovė 2014 m. sausio 15 d. išsiuntė elektroninį laišką projekto koordinatoriui, kuriame nurodė apie ankstesnei bendrovei R. kilusias problemas bendraujant su mokslo tyrimų vykdomąja įstaiga ir pasiūlė kitas įmones, kurios ją galėtų pakeisti tuo atveju, jei dėl šių problemų nebūtų pasirašyta sutartis ZONeSEC. Paskui projekto koordinatorius 2014 m. vasario 25 d. minėto projekto dalyviams išsiuntė elektroninį laišką, kuriame nurodė spręstinas biudžetines problemas ir tai, kad vėlavimas gali būti susijęs su būtinybe sulaukti mokslo tyrimų vykdomosios įstaigos sprendimo dėl ieškovės.

72 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad ieškovės pateikti dokumentai niekaip nepagrindė jos teiginių dėl tariamai „juodinančio“ Komisijos požiūrio.

73 Antra, ieškovė išsiuntė elektroninius laiškus, susijusius su kitais projektais, būtent projektais ClusMED, Global ITV ir INSO 2. Vis dėlto šie dokumentai nėra svarbūs, nes jie susiję ne su ieškove, o su jos akcininku S., kuris nėra šios bylos šalis. Argumentas, kad visą ieškovei padarytą žalą iš tiesų patyrė S., nepaneigia šios išvados.

74 Trečia, ieškovė apgailestauja dėl to, kad įgyvendinant projektą eDIGIREGION ir kilus šių problemų Komisija vilkino derybų procedūras, kad ją sumenkintų.

75 Konstatuotina, kad derybos su Komisija, kurios turėjo baigtis 2013 m. kovo 20 d., baigėsi 2013 m. lapkritį. Taigi neįrodyta, kad Komisija per šį laikotarpį menkino ieškovę. Priešingai, iš bylos medžiagos esančių duomenų, apie kuriuos buvo priminta šio sprendimo 5–10 punktuose, matyti, kad Komisija,

rūpindamasi tinkamu finansų valdymu, šį terminą naudojo, kad išsamiai ištirtų ieškovės padėtį atsižvelgiant į dalyvavimo projekte eDIGIREGION sąlygas, aiškiai suprastų bylos medžiagoje nurodytas aplinkybes ir nurodytų motyvus, dėl kurių buvo atsisakyta leisti jai dalyvauti projekte.

76 Atsižvelgiant į bylos aplinkybes, konstatuotina, kad ieškovė neįrodė, jog Komisija vykdė neteisėtus arba ją „juodinančius“ veiksmus.

77 Taigi prašymas atlyginti žalą, kuri Komisijos veiksmais buvo padaryta ieškovei ir taip pakenkta jos reputacijai, turi būti atmestas, nesant reikalo nagrinėti, ar įvykdytos sąlygos, susijusios su žalos ir priežastinio ryšio buvimu.

78 Antra, teismo posėdyje ieškovė taip pat nurodė neturtinę žalą, kuri atsirado priimant skundžiamą sprendimą pakenkus jos reputacijai.

79 Iš Bendrojo Teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkto ir 48 straipsnio 2 dalies matyti, kad ieškinyje turi būti, be kita ko, pateikiama teisinių pagrindų, kuriais remiamasi, santrauka ir kad vykstant procesui negalima pateikti naujų teisinių pagrindų, išskyrus tuos atvejus, kai jie grindžiami teisinėmis arba faktinėmis aplinkybėmis, kurios tapo žinomos vykstant procesui. Vis dėlto pagrindas ar argumentas, kuriuo tiesiogiai ar netiesiogiai išplėtojamas anksčiau ieškinyje nurodytas pagrindas ir kuris su juo yra glaudžiai susijęs, turi būti pripažintas priimtinu (šiuo klausimu žr. 2013 m. liepos 11 d. Nutarties *Ziegler / Komisija*, C-439/11 P, Rink. p. I-513, 46 punktą). Analogiškai turi būti vertinamas ir kaltinimas, pateiktas ieškinio pagrindui paremti (2002 m. kovo 21 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Boliden ir kt. / Komisija*, T-19/05, Rink. p. II-203, 90 punktas).

80 Šioje byloje ieškovės nurodytas kaltinimas, kad priėmus skundžiamą sprendimą ji patyrė neturtinės žalos, neišplaukia iš ieškinio ir nėra pagrįstas byloje nustatytomis teisinėmis ir faktinėmis aplinkybėmis. Be to, tai nėra anksčiau pateikto pagrindo išplėtimas. Iš tiesų ieškinyje nurodyta ir šio sprendimo 65–76 punktuose nagrinėta neturtinė žala buvo nurodyta kaip atsiradusi dėl Komisijos veiksmų, o ne dėl skundžiamo sprendimo.

81 Taigi, kaltinimas dėl neturtinės žalos, padarytos priėmus skundžiamą sprendimą, turi būti atmestas kaip naujas, todėl ir nepriimtinas remiantis 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 48 straipsnio 2 dalimi.

82 Bet kuriuo atveju, net darant prielaidą, kad tai nėra naujas kaltinimas, konstatuotina, kad ieškovės prašymas šiuo tikslu nėra paremtas skaičiais, ir juo netiesiogiai siekiama, kad būtų pripažinta, jog neturėjo būti atsisakyta leisti jai dalyvauti projekte eDIGIREGION. Kitaip tariant, tokiu prašymu iš esmės siekiama tokio paties rezultato, kurį pasiekti ji prarado galimybę dėl vėlavimo pareikšti ieškinį dėl panaikinimo. Taigi šis prašymas yra glaudžiai susijęs su ieškiniu dėl panaikinimo, kaip tai suprantama pagal 46–48 punktuose nurodytą teismo praktiką, todėl jis negali būti atmestas remiantis šia teismo praktika.

83 Be to, ieškovė nepateikia jokio įrodymo, rodančio, kad buvo pakenkta jos reputacijai ir tai įvyko dėl skundžiamo sprendimo. Šiuo klausimu sprendimas neleisti jai dalyvauti projekte, nors ir nepalankus, savaime negali būti laikomas kenkiančiu jos reputacijai. Pasekmės, susijusios su tokio sprendimo priėmimu, yra dalis rizikos, kurios patiria kiekvienas patyręs ūkio subjektas per tokią procedūrą. Darytina išvada, kad žala reputacijai, kuri tariamai buvo susijusi su skundžiamu sprendimu, niekaip nebuvo nustatyta.

84 Todėl prašymas atlyginti neturtinę žalą, atsiradusią dėl Komisijos veiksmų arba skundžiamo sprendimo, turi būti atmestas.

85 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad prašymas atlyginti ieškovei padarytą žalą turi būti atmestas visas, nesant reikalo tenkinti jos prašymo nurodyti atlikti teismo ekspertizę ir paskirti ekspertą, taip pat prašymo taikyti proceso organizavimo priemones, skirtas surinkti (projektų) koordinatorių liudijimams. Taip pat reikia atmesti jos prašymą paskelbti šį Bendrojo Teismo sprendimą.

86 Taigi reikia atmesti visą šį ieškinį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

87 Pagal Procedūros reglamento 134 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi ieškovė pralaimėjo bylą, reikia iš jos priteisti bylinėjimosi išlaidas, kaip to reikalavo Komisija.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (šeštoji kolegija),

nusprendžia:

1. Atmesti ieškinį.

2. Nurodyti *Holistic Innovation Institute, SLU* padengti bylinėjimosi išlaidas.

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Paskelbta 2016 m. gegužės 12 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.